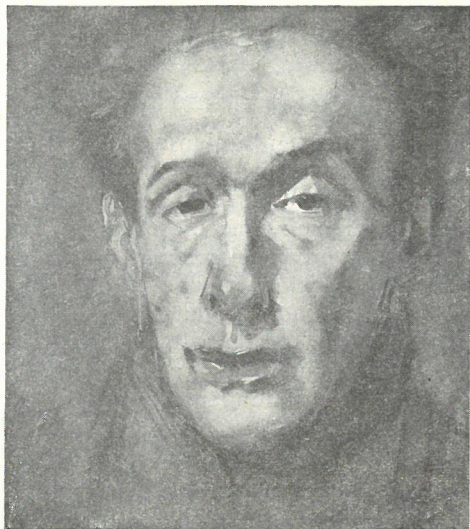

NIEUWE STROOMINGEN IN DE HEDENDAAGSCHE SCHILDERKUNST. I. H. VAN MEEGEREN.

Indien er iets is, bestemd in de toekomstige ontwikkeling der kunst een groote rol te spelen, dan is het wel het onmiskenbare streven naar internationaliseering dat haar kenmerkt.

Het kan ook wel niet anders of de veel grootere gemakkelijkheid waarmee de geesten met elkaar in contact komen, niet alleen door een steeds vlotter verkeer, maar ook door het suggestieve middel van het overal doordringende woord en beeld, moest aan veel kunstuitingen het lokale karakter ontnemen. De tijd der typisch nationale kunsten, bepaald en begrensd door een door het wereldgebeuren onberoerd gelaten milieu, zooals de oudheid en de middeleeuwen die zoo vele kenden, schijnt zoo goed als voorbij. Nauwelijks ontwikkelt er zich in een zeker milieu een kunstgenre of zelfs maar een enkel kunstfenomeen van beteekenis, of de wereld is er bij het zich toe te eigenen en het te trekken binnen den toovercirkel harer onweerstaanbare cosmopolitische interessen. Parijs, Londen, Berlijn, München, Weenen, het zijn er de middenpunten van geweest en ze zijn het nog, al bindt juist dat steeds toenemende verkeer de geesten niet meer zooals vroeger aan een bepaalde plaats. Er zijn kunsten die aan een zeker milieu gebonden blijven, omdat ze er hun onderwerp, de kleur en gedachte aan ontleenen, al is hunne manier van uiten ook dan niet zelden onmiskenbaar internationaal; er zijn kunsten, die, naar vorm en inhoud beide, zich ternaauwernood door locale interessen

behoeven te laten binden en die zoowel in Weenen als Parijs ontstaan konden zijn. Maar ik geloof niet dat er één kunst, zelfs de muziek niet uitgezonderd, is, die meer geroepen scheen de internationale, cosmopolitische idee veelzijdig te doen doordringen dan juist de moderne, of, zoo men wil, de mondaine illustratieve kunst der tranche de vie. Wij ten onzent hebben die even luchthartige als ernstige, die even zedige als frivole, die even diepzinnige als speelsche kunst, die belangwekkend was als elke andere, doch die in de laatste jaren misschien meer dan eene de aandacht trok, 't eerst leeren kennen in de jaren toen de Haagsche School nog in 't zenith stond van haar roem. Het merkwaardige was, dat er in de Haagsche School, die in vele opzichten voltooide wat de Fransche kunst had aangeduid, eigenlijk geen plaats voor haar was. Holland was tot dusverre meer een land voor meesters dan voor geniën en het eenige karakter, dat men zonder bedenking een genie kon noemen, trok naar Engeland om het in de Londensche eenzaamheid te begraven. De Haagsche School was er misschien iets te bezonnen voor en verborg de geniale allures, welke zij ontwijfelbaar bezat, in de bedaagdheid van het meesterschap. De Amsterdamsche school gaf van het Haagsche impressionisme enerzijds de finale; maar het meest belangwekkende was misschien wel, dat zij in haar beste vertegenwoordigers juist al de trekken van dit geniale vertoonende en de tranche de vie in Holland

hief tot eene hoogte waarop zij in Frankrijk nauwelijks gestaan had. *

Er waren twee stroomingen in dit genre welke domineerden. De eene was een zuiver picturale, vertegenwoordigd in de eerste plaats door Breitner en Isaac Israëls, de andere een illustratieve, welke de meeste aanhangers had, misschien wel op dat zij de minst zware opgaven stelde. De eerste was uitteraard door de kleur en door het feit dat zij vollediger was, meer aan de locale atmosfeer gebonden; de andere, meer aanduidend te werk gaande en geneigd veel weg te laten wat haar cosmopolitische neigingen in den weg stond, onderhield, minder gebonden door locale invloeden en haar studieveld veel meer zoekende in de mondaine kringen, inniger internationale betrekkingen. Zij kon minder Hollandsch zijn en zij was 't soms op een bedenkelijke wijze weinig. En waren Hollandsche

teekenaars, veel meer dan schilders, die in alle opzichten zich in Parijs als Franschen gedroegen en die zich den Simplicissimus en Jugend maar hadden te herinneren om in Simplicissimus- of Jugendstijl te teekenen. *

Daar is mettertijd wel eenige verandering in gekomen, wijl men begreep dat bij zulk eene internationaliseering de kunst volkomen in karakterloosheid zou moeten ontaarden. Er zijn twee eigenschappen, die zelfs het meest universele cosmopolitische genie altijd blijven kenmerken: het eene is zijne persoonlijkheid en het tweede zijn ras, dat slechts eene wat ruimere defenitie van dat eerste is en haar eene algemeenere strekking en beteekenis verleent. *

Deze internationaliseering, zonder erkenning der aloude nationale schildersdeugden, kon noodlottig worden. Ontwikkelde zich de illustratieve strooming eerst anti-thetisch naast de meer zuiver picturale, thans kwam er kentering. Men leerde Amsterdam en het Scheveningsche strand, het leven der bars en der fêtes galantes, niettegenstaande hun internationale trekken, weer met Hollandsche oogen te zien. Men begreep dat een cosmopoliet niet noodzakelijk een Franschman, Engelschman of Duitscher, maar ook een Hollander kon zijn. Ik geloof dat de schilder wien ik het genoegen heb hier in te leiden, een der eersten was die dit inzag of onbewust voelde. Zijn werk althans is van heel dit betoog het tastbare bewijs. *

H. van Meegeren werd in 1889 te Deventer geboren, en was dus juist oud genoeg om de Haagsche school in haar nadagen, de Amsterdamsche in haar bloei te kunnen volgen. De ontwikke-

H. VAN MEEGEREN
DIERSTUDIE

ling der moderne Hollandsche illustratieve kunst maakt hij nagenoeg heelemaal mee, de moderne Fransche kunst kent hij als de meeste Hollanders genoegzaam en hij heeft er een groote bewondering voor. Fransche, Engelsche en Duitsche teekenaars ziet hij week aan week in de geïllustreerde spot- en hekel-bladen aan 't werk. Hij groeit om zoo te zeggen tusschen deze uitersten op; maar, en dat is typisch voor zijn werk, van de teekenaars waardeert hij 't meest de meer picturale, van de schilders, die welke uitmunten in teekenaachtigheid of in een expressieven trant. Dit zijn van de ouderen Mauve en Bosboom en van de jongeren Breitner en Suze Bisschop-Robertson. In de Japanners en Chineezers waardeert hij wat de meeste Westerlingen niet verstaan: de kunst om met weinig middelen veel te zeggen en dat vele te zeggen op een manier, welke een Heine in de Franschen waardeerde, die zoo veel beter dan zijn landgenooten van die dagen hun vlijt wisten te verbergen. Cosmopolitisch dus aan den eenen kant, is hij toch van de moderne schilders der tranche de vie een der meest en van de moderne teekenaars misschien de meest Hollandsche. En dit is 't wat hem zoo kenmerkelyk van Van der Hem is gaan onderscheiden, die hem, den jongere, een tijdlang beïnvloed heeft en hem in aanleg iets gemeen doet hebben met Willy Sluiter, al is zijn streven weer een heel ander. Van Meegeren is de schilder-teekenaar die wellicht het treffendst van allen den band heeft gelegd tusschen de Haagsch-Amsterdamsche schildertradities en de moderne internationale kunst der geteekende tranche de vie. Hij heeft het

vlotte virtuoselijke doen der laatste geheel onder de knie; niets is verleidelijker voor iemand van zulke gaven het eene gemakkelijk succès op het andere te hopen. Men haalt hem het werk onder de handen vandaan. De Haagsche Kunsthandel „Pictura” houdt een tentoonstelling van zijn werk, verkoopt er nagenoeg alles en legt een volgljstje aan van de liefhebbers die geduldig hun beurt afwachten. Maar in plaats er zich door te laten verblinden, laat hij het studieveld van zijn gemakkelijkste succès: het Haagsch-Scheveningsche milieu, in den steek en verdiept zich in Limburg rustig in de studie van het landleven. In nagenoeg een jaar tijds laat hij niets zien.

Het Haagsche succès had hem gelukkig voor alle zelfvoldaanheid gevrijwaard, overtuigd als hij was van de waarheid, dat een waarachtig artiest er nooit is. Wellicht dat hij in het toeven in het Haagsch mondaine milieu ook het gevaar voelt van specialist te worden in een bepaald modieus genre, dat van het strandleven en het huiselijke interieur. Maar ook schuilde er een dieper gevaar achter. Het lichtelijk in illustratieve oppervlakkigheid ontaardende, vlinderachtig mondaine eendagsleven zonder meer bevredigde hem niet ten volle. Zijn picturale aanleg roept om ontwikkeling, hij wil schilder worden, niet omdat hij vindt dat het woord den kunstenaar beter kleedt, maar omdat hij zich schilder voelt. En nu vat hij een draad op, welke hij in zijn eerste Scheveningschen tijd los liet. Zijn eerste triomfen waren merkwaardigerwijze eene serie ruige dierstudies, strandezels, geiten, kippen enz. die de noodwendige aanvulling vormden van de stoffage zijner

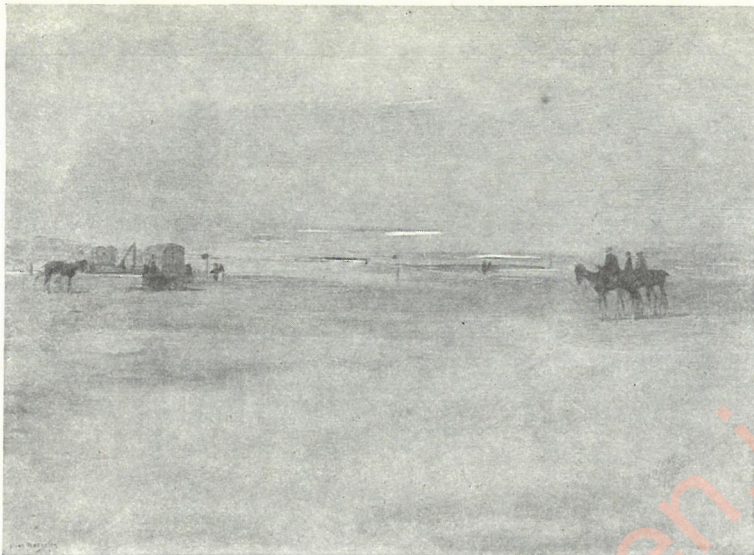
zijn techniek, zijn opvatting, zijn stijl. Deze ruige wilde oernatuur vormt een sterk contrast met het lichte speelsche grazieuse gedoe der zonnige strand- en duin- tafereelen, maar het een is de aanvulling van het andere. Er zijn meer schilders van het kinderleven, voortreffelijke vertolkers van het leven der dieren gebleken. Speelsche kinderlijke blijheid, humor en gratie, huiselijke innigheid en warmte, hij vereenigt ze nu met dat andere op een wijze die hem wel bij uitstek tot den schilder onder de moderne teekenaars der tranche de vie stem-

Scheveningsche strand- en duinscènes, allen van verassend echte schilderachtige makelij, oud-Hollandsch van doordringend analyseerend vermogen, hoe modern van faire zij ook waren. In Limburg vat hij deze studie weer op en zij blijkt zegenrijk voor heel

pelt. Van een moderne emotionaliteit, directheid, spontaniteit van doen, een breedheid en grandezza in de opvatting, die hem koppen, ontroerend door een nu weer blijmoedige, dan weer gemoedsvolle of dieptragische levensexpressie soms meer dan levensgroot doet schil-

H. VAN MEEGEREN
DE ZANDSCHEPPER.
EIG. KUNSTH. „PICTURA”.

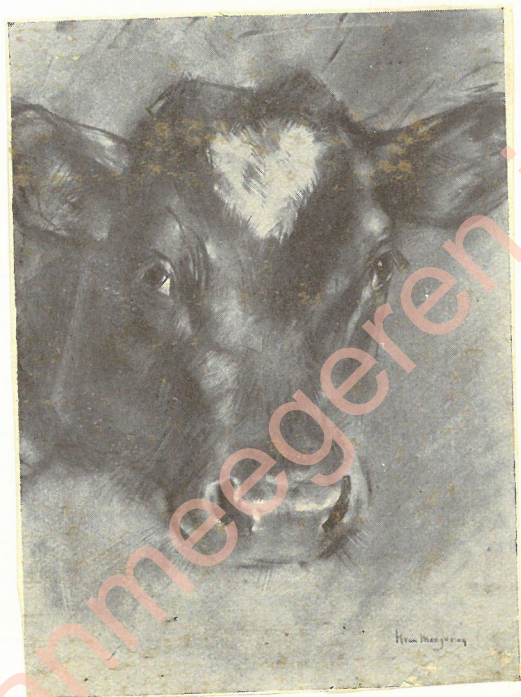
Zijn voordracht, van een opmerkelijke suggestiviteit, is niet meer alleen vlot, geestig, fel, snijgend of expressief, zij ontwikkelt nu daarnaast een opmerkelijk toongefoel en een fijnheid van nuanceering, welke haar een zuiver schilderachtig karakter verleent. De huiselijkheid, bij de Noordervolken, vooral het Hollandsche, veel meer kenmer-

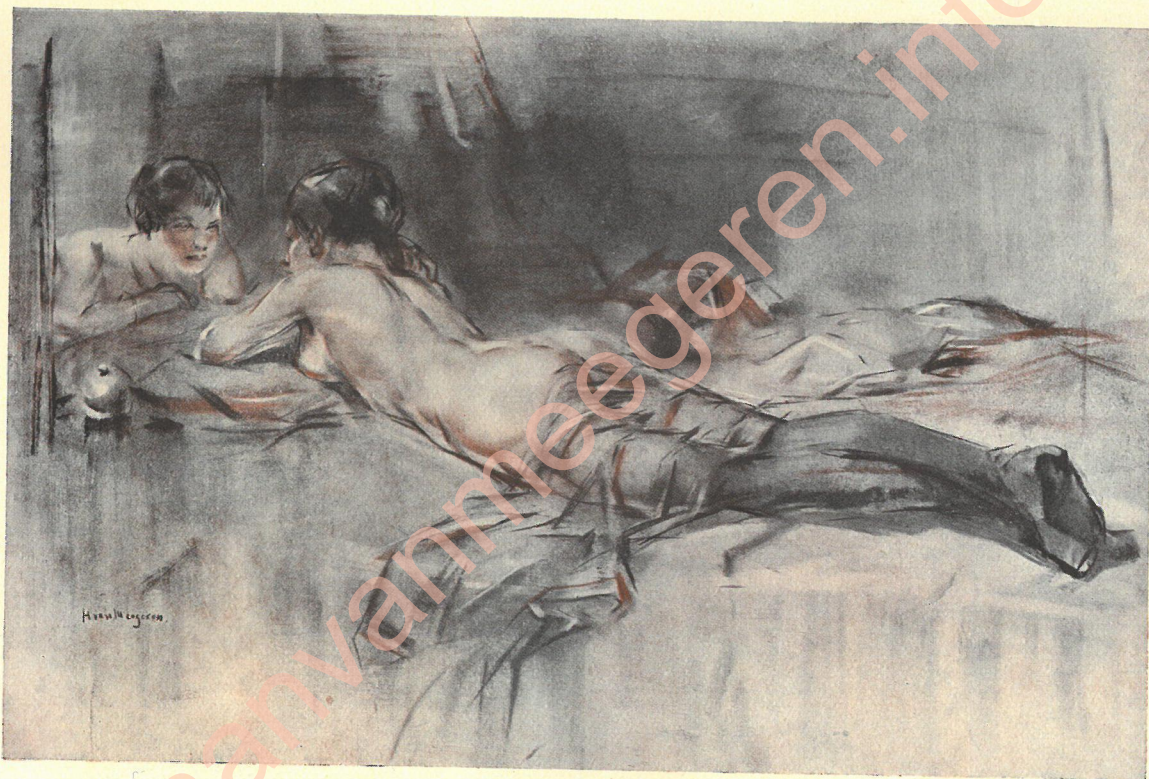
deren, van een tintelende ijlheid en fijnheid waar het de tonaliteit en stofage van het strand betreft, van een diepte en een na Mauve nauwelijks voorkomende mate van sentiment in zijn dierenstudies, is hij ook in zijn interieurs en kindertafereelen op een gelukkige wijze bezig zich te ontwikkelen als de schilder-teekenaar van ras die hij zich voorstelt te kunnen zijn. *

kend dan de meer Zuidelijke, zij speelt in zijn werk een groote rol, naast een zin voor het landelijke die ook de meer mondaine tafereelen met een natuurlijkheid doordringt, welke ze iets nieuws en apart geeft en hun dat zoo nieuwe en boeiende karakter verleent, dat, behalve modern, of zoo men wil, Europeesch modern, toch ook weer innig en eigendommelijk Hollandsch is. *

H. DE BOER.

H. VAN MEEGEREN.
VOOR DEN SPIEGEL.

CL. SCHNABEL